

O‘ZBEKISTONDA MILLATLARARO MUNOSABATLARDAGI ZIDDIYATLARNING MIGRATSION JARAYONLARGA TA’SIRI

Xasanov Ixtiyor Allamurod o‘g‘li

TERDU Tarix fakulteti Tarix yo‘nalishi 2- kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Maqolada O‘zbekistonda millatlararo munosabatlar va migratsion jarayonlarning o‘rganilishi, millatlararo munosabatlarning o‘ziga xos jihatlari, millatlararo munosabatlardagi uyg‘unlikni ta‘minlashda milliy madaniy markazlarning o‘rni va roli o‘rganilib tadbiiq etilgan.

Kalit so‘zlar: Sharq sivilizatsiyasi, hamkorlik, Milliy siyosat, tamoyil, barqarorlik, bag‘rikenglik, totuvlik, diniy, dinlararo bag‘rikenglik, milliy g‘oya

АННОТАЦИЯ

В статье исследуются и применяются изучение межэтнических отношений и миграционных процессов в Узбекистане, специфические аспекты межэтнических отношений, роль и роль национально-культурных центров в обеспечении согласия в межэтнических отношениях.

ABSTRACT

In the article, the study of inter-ethnic relations and migration processes in Uzbekistan, specific aspects of inter-ethnic relations, the role and role of national cultural centers in ensuring harmony in inter-ethnic relations are studied and applied..

KIRISH

O‘zbekiston dunyoning ko‘pmillatli davlatlaridan biri ekanligi, bu yerda yuzdan ortiq millat va elat vakillari istiqomat qilayotgani, ularning har biri noyob moddiy va ma‘naviy madaniyatga ega ekanligi ma‘lum. Ularning aksariyati asrlar davomida shu yerda yashab, etnik birlik sifatida shakllangan va shu ma‘noda Q‘zbekistonning tub joy xalqlari hisoblanadi. O‘zbek xalqining bag‘rikengligi tufayli O‘zbekiston hududida turii xalqlarning noyob birligi va xilma-xilligi, ma‘naviy mushtarakligi shakllangan. Jamiyatdagi bag‘rikenglik muhitini baholash uchun ijtimoiy muassasalar va rasmiy tashkilotlar bag‘rikenglik munosabatlarini qanday qo‘llab-quwatlayotganliklarini e‘tiborga olmoq kerak. Shu jihatdan olganda, keyingi 1,5-2 yil mobaynidagina miliatlararo munosabatlarga taaliuqli bir qancha hujjatlar qabul qilindi. Chunonchi, ‘‘2017-2021- yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor

yo‘nalishi bo‘yicha harakatlar strategiyasi” V bobida, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 19-maydagi Farmonida, Prezidentimizning BMT Bosh Assambleyasi 72-sessiyasida so‘ziagan nutqida, Oliy Majlisga Murojaatnomasida, Baynalmilal madaniyat markazi tashkil etilganligining 25 yiliga bag‘ishlangan nutqida, boshqa ko‘pgina hujjatlarda millatlararo munosabatlarga, bu muhim sohadagi vazifalarga alohida ahamiyat berildi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Har qanday ko‘pmillatli davlat kabi O‘zbekistonda ham mamlakatda istiqomat qilayotgan millatlar o‘rtasida hamjihatlik va hamkorlik muhitini ta‘minlash hayotiy muhim, ustuvor ishdir, O‘zbekiston axolisining 64 foizni yoshlar tashkil etilishini va “Yoshlar davlati” hisoblanishini e‘tiborga olsak, ulami “Vatan”, “Ona yurt” tushunchalarini chuqur idrok etish, millat va elatlar istiqomat qilayotgan O‘zbekistonni o‘z Vatani va ona yurti deb tushunishi dunyoqarashini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Tolerantlik, ya‘ni bag‘rikenglik ko‘ngil holati bo‘lib, alohida olingan jamiyatda bag‘rikenglik ongini vujudga keltirish muayyan darajada murakkab vazifa hisoblanadi. Bag‘rikenglikning samaradorligi uning shakl-tamoyili mazkur jamiyatdagi ustun ong xarakteriga qanchalik muvofiqligiga bog‘liq. Bu narsa avloddan-avlodga o‘tib kelavotgan ong hamjamiyatning poydevori ekanligi bilan belgilanadi. Butun insoniyat tarixi davomida til birligi va etnik yaqinlik tuyg‘usi insonlar hamjamiyatining asosi bo‘lib kelgan.

Ta‘lim sohasidagi bag‘rikenglik haqida to‘xtaladigan bo‘lsak, bu masalada pedagogika jarayonini aniq maqsadni ko‘zlab, asosli ravishda qayta qurish, chunonchi, ta‘limning mazmuni, tarbiyaviy vositalari va o‘quv usullarini puxta o‘ylab tanlash, o‘quvchi va talabalarning darsdagi va darsdan tashqari mashg‘ulotlarini nihoyatda puxta o‘ylab yo‘lga qo‘yish, avvalo, bag‘rikenglikni yoshlar ongiga singdirish uslubini chuqur ishlab chiqish kerak bo‘ladi. Shuni nazarda tutish kerakki, yoshlar ongida yangicha qadriyat tushunchasini shakllantirish ko‘p jihatdan ta‘lim tizimi qanday tashkil etilishiga bog‘liq ekanligini unutmaslik kerak. Binobarin, O‘zbekistonning barcha ta‘lim muassasalarida yoshlami ezgulik, adolat, demokratiya qadriyatlari ruhida tarbiyalashga, ulami mustaqil o‘z-o‘zini rivojlantirish, o‘z-o‘zini tarbiyalashga tayyorlik, ijtimoiy faollik, xilma-xil axborotlardan to‘g‘risini tanlash va ulami tanqidiy baholashga, bilimlarning yangi-yangi sohalarini o‘rganishga ishtiyoqmand qilib voyaga yetkazishga alohida e‘tibor berilishi talab qilinadi.

Mamlakatimiz yosh fuqarolarining mentaliteti, binobarin, umuman jamiyatning muttasil rivojlanishi o‘quv yurtlarida yoshlarning insonparvarlik ta‘limini modernizatsiyalash muvaffaqiyatiga bog‘liqdir. Shunday qilib, bagrikenglik jamiyat turmushining barcha jabhalarida namoyon bo‘ladigan jahon va mintaqa miqyosida

ham, milliy miqyosda ham bo‘rtib ko‘rinadigan haqiqatga aylanmog‘i oliy maqsad bo‘lib hisoblanadi. Bag‘rikenglikni zamonaviy jamiyat hayotining universal qadriyatlaridan biriga aylantirish, jahon miqyosidagi tamoyillarni kuchaytirish va milliy o‘ziga xoslikni saqlab qolish hayotiy konsepsiyamizning bosh maqsadiga aylanmog‘i lozim. Hozirgi jo‘shqin davrimizda O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan tub o‘zgarishiarni yanada rivojlantirish va mustahkamlash tadbirlarida umumbashariy va milliy qadriyatimizga aylanib borayotgan bag‘rikenglik tamoyillari yaqqol ko‘zga tashlanayotganligi quvonchli holdir.

Agar masalaga chuqurroq nazar tashlaydigan bo‘lsak, biz yashab turgan davrda bag‘rikenglik, keng ma‘noda olganda, umuman, jahondagi ilg‘or tajriba zamiridagi umumbashariy insonparvarlik qadriyatlarni va madaniy xalqlar milliy turmushidagi yaxshi an‘analarni davom ettirib, rivojlantirish barobarida o‘zaro hurmat, birdamlik va hamnafaslikka zamin yaratadi.

Bag‘rikenglik o‘zgalarning haq-huquqiga daxl qilmaydigan, insonparvarlik tamoyillarini va amaldagi qonunlarni ovoqosti qilmaydigan turii fikrlar va xatti-harakatlarga nisbatan faol va halol ochiq ko‘ngillik bo‘lib hisoblanadi.

Bundan chiqadigan ma‘no shuki, bag‘rikenglik inson dunyoqarashining asosi bo‘lib, fuqarolarning konstruktiv ongiga va mamlakatdagi barqarorlikka faol ta‘sir o‘tkazishga ko‘maklashadi. Agar o‘tmishga nazar tashlasak, O‘zbekiston o‘zining uch ming yillik tarixi davomida bag‘rikenglik o‘lkasi bo‘lib keldi, odamlar ongi va shuuridagi bu fazilat aslida Movarounnahrda paydo bo‘lgan, deb aytish uchun barcha asoslar bor, deb bemalol da‘vo qila olamiz va bu bilan faxrlanishga haqlimiz. O‘tmishdagi Forobiy, Beruniy, Ibn Sino, Buxoriy, Amir Temur, Navoiy, Bobur kabi bobolarimiz benihoya insonparvar, qalbi daiyo shaxslar bo‘lganligi buning dalilidir.

Zero, O‘zbekiston hozir ham miliatlalararo munosabatlarda barqarorlik bilan, noyob tarzda saqlanib kelayotgan bag‘rikenglik bilan yaqqol ajralib turadi.

Hozirgi sharoitda ko‘pmillatlilik, ko‘pkonfessiyalilik, ko‘ptillilik, miliatlalararo bag‘rikenglik O‘zbekistonning vizitkasi bo‘lib qolgan. O‘zbekistonda bag‘rikenglik, miliatlalararo totuvlik va dinlararo inoqlik sohasida ijobiy tajriba orttirilgan.

Bu strategiya o‘quv jarayoni orqali ta‘lim jamoalarida xayrihoxlik muhitini yaratish orqali irqchilik, shovinizm, ekstremizm, ksenofobiyaning har qanday ko‘rinishlarini bartaraf etishi, turii etnoslarga mansub bo‘lgan o‘quvchilarni birlashtiradigan sohalarga (madaniy merosga, fan, san‘at, davlatni rivojlantirishga qo‘shiladigan hissaga; xarakterning ijobiy xislatlariga) e‘tiborni kuchaytirishi kerak. Boshqa kishilarga hurmat va ochiq ko‘ngillik bilan munosabatda bo‘lish, bir-biridan farq qiladigan madaniy, diniy va ijtimoiy muhitlardagi kishilar hayotining xilma-xilligini tushunish ruhini singdirish zarur. Har qanday millat kishisi o‘zini bemalol his

qilishi, himoyalanganligi. qo‘shni bilan va dunyo bilan oshkora hamjihatlik qila olishni his qiladigan yashash muhitini yaratishga ko‘maklashish muhim ahamiyat kasb etadi.

XULOSA

Xullas, globallashuv sharoitida sivilizatsiya zamirida orttirilgan va milliy madaniyatlar zaminida rivojlanib borayotgan umumbashariy qadrlyatlar yuksak samarali kommunikatsion-dunyoqarash texnologiyasiga aylanib, zulmsizlikni zamonaviy insonlarning kundalik turmush tarziga, jamiyat va davlatlarning hayot faoliyatiga aylantirmoqda. O‘zbekistonda odamlar o‘rlarida zamonaviy bag‘rikenglik mavzui inustaqillik sharoitida, chinakam fuqarolik jamiyati qurilganidan keyin haqiqiy maqomga ega bo‘lganligini alohida ta’kidlamoq kerak. Shu munosabat bilan bag‘rikenglikni jamiyatda mustahkam totuvlik va barqaror taraqqiyotning pishiq-puxta poydevorini yarata oladigan insoniy ong va fe‘l-atvoming tarkibiy qismi deb bilmoq darkor. Mana endi ma’naviy-ijtimoiy fazilat tariqasidagi bag‘rikenglik shaxs, millat, jamiyatning qimmatbaho bisotiga aylandi, desa bo‘ladi. Bag‘rikenglikning mohiyati mazkur atamaning chin mohiyati namoyon bo‘lishi bilan yuzaga chiqishini ana shundan bilib olish mumkin.

REFERENCES

1. 2017-2021 yillarda O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasi. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 7 fevraldagi PF-4947-sonli Farmoniga 1-ilova. www.lex.uz
2. Murtazayeva R.X. O‘zbekistonda millatlararo munosabatlar va bag‘rikenglik. - Toshkent, 2007.
3. Sagdullayev A.S. Bag‘rikenglikning tarixiy ildizlari (qadimgi davr misolida). - Toshkent, 2018.